

اهمیت مدیریت قراردادهای خارجی

رفت‌وآمد هیئت‌های تجاری و اقتصادی خارجی به ایران یکی از دستاوردهای ملموس توافق هسته‌ای است که ابتدای سال جاری به دست آمد. گسترش روابط تجاری و اقتصادی با کشورهای دیگر امری مثبت است که حتماً مورد تأیید همگان است اما با توجه به سابقه نه‌چندان خوب دولت‌های بعد از انقلاب در مدیریت واردات و صادرات، یک نگرانی عمده در بین فعالان و کارشناسان اقتصادی قوت گرفته که مبنای آن ترس از تبدیل شدن بیش‌ازپیش بازار ایران به بازار مصرف کالاهای تولیدی شرکت‌های خارجی است. بخش خصوصی هم این نگرانی را بازتاب داده است. شاهد مثال آن هم آماری است که دولت‌ها از واردات در سال‌های قبل ارائه می‌کنند. ضمن اینکه بخش بزرگی از کالاهای وارداتی که در آمارها به‌عنوان کالاهای واسطه‌ای از آن‌ها یاد شده، کالای مصرفی بوده است. واردات سی‌کی‌دی اجناس و مونتاژ آن در کشور هیچ کمکی به اشتغال‌زایی و کارآفرینی و انتقال دانش و تکنولوژی در کشور نمی‌کند و فقط دلارهای نفتی را از دست می‌دهیم. بنابراین یکی از نقاط حساس در شرایط فعلی درک این مسئله است. البته خود رئیس‌جمهور یکی دوبار در مصاحبه‌های اخیر به این موضوع اشاره کرده که دولت این موارد را مدنظر دارد، اما نباید فراموش کنیم که تصمیم‌گیرندگان نهایی در این حوزه بدنه هستند. بدنه دولت‌ها معمولاً آنچه دوست دارند و برایشان منفعت بیشتری دارد انجام می‌دهند. بنابراین یکی از راهکارهای پیشنهادی این است که ستادی برای مدیریت نوع قراردادها بین شرکت‌های خارجی و واسطه‌های آنان در ایران تشکیل شود و این مسائل را با حساسیت مدیریت کند. تلاش برای جذب سرمایه خارجی، افزون بر تاثیر مستقیمی که بر رشد و توسعه اقتصادی دارد، می‌تواند به طور غیرمستقیم حوزه‌های اقتصاد و سیاست را از مزایای قابل توجهی بهره‌مند کند. اصلاح ساختارهای اقتصادی، اتخاذ دیپلماسی خارجی و ایجاد توسعه اقتصادی و ثبات سیاسی از جمله مقولاتی است که باید دنبال شود. در کنار آن یکی از الزامات ماین است که در شرایط پساتحریم و در جریان رفت‌وآمد هیئت‌های تجاری باید توجه داشت استقلال اقتصادی حفظ شود. چراکه هر سرمایه‌گذاری به دنبال بهره‌برداری و کسب سود خود است، همان‌گونه که در عملکرد شرکت‌های دیگر مثل پژوور نو فرانس در سال‌های گذشته شاهد بودیم، با اجزایی شدن تحریم‌ها در سال ۹۰ شاهد بودیم که به یکباره از بازاری که به گفته آنان همواره جذاب بود کوچ کردند. در چنین شرایطی باید توجه داشت که مسئله قابل اهمیت در این دوران همچنان کمک‌به شرایط تولید است. دولت باید با حمایت خود در این شرایط بیش‌ازپیش به تولید و اشتغال کشور کمک کند. چراکه در طول سالیان گذشته همواره به مسئله اشتغال و تولید داخلی بی‌مهری شده است. آمارها در طول ۲۵ سال گذشته از واردات ۱۳۰ میلیارد دلار در این حکایت‌ها می‌دهد. در این مدت ۱۳۰ میلیون شغل باید ایجاد می‌شده که نشده است. در حال حاضر که موضوع ورود شرکت‌های تجاری مطرح است بحث این نیست که برای تقویت اقتصاد نیاز به سرمایه و سرمایه‌گذاری داریم بلکه بحث اصلی این است که نباید همه توجه و اهتمام را به سمت پولدارها برد و همه‌امور را به آن‌ها واگذار کرد، چراکه در این شرایط نه تنها به ساختار اقتصادی کمکی نمی‌شود بلکه موجب می‌شود اقتصاد ایران به یک اقتصاد متکی به واردات و دلالتی تبدیل شود. ابتدا باید این رویکرد عوض شود تا برای هدایت سرمایه‌ها به سمت تولید زمینه واقعی فراهم شود و در نهایت نیز با بهره‌گیری از دانش و تجربه دیگر کشورها در صنعت داخل، اقتصاد ایران را از وابستگی هر چه بیشتر به اقتصاد جهانی رها کنیم. مسئله دیگر وابستگی ایران به درآمدهای نفتی است. در این شرایط ورود شرکت‌های خارجی به این معناست که امکانات بیشتری استخراج می‌کنند. کما اینکه اکثر کشورهای متقاضی برای ورود به بازار ایران تمایل به سرمایه‌گذاری در حوزه نفت نداشته‌اند. طبق اعلام وزارت نفت حدود ۹۰ درصد از تقاضاها برای سرمایه‌گذاری در حوزه نفتی بوده است. باید بتوان با توجه به نیاز کشور به ایجاد اشتغال، از علاقه شرکت‌های خارجی به بازار کشور در این جهت بهره برد. به نظر می‌رسد ورود سرمایه‌گذاران خارجی به حوزه اقتصاد پیشرفت بزرگی در جلویگری از واردات باشد. مسئله مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی و جلویگری از هدر رفت منابع خام هم باید در این میان مورد توجه قرار بگیرد. در این راستا باید تهدیدها را تبدیل به فرصت کرد و از ورود سرمایه‌گذاری خارجی برای تولید صنعت در کشور بهره برد. باید با اتخاذ برنامه روشن و مدون، زمینه توسعه صنعتی و مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی را در ایران فراهم آورد و از استقبال و خوشامدگویی باید در مسیری استفاده شود که شرکت‌های خارجی تشویق به سرمایه‌گذاری شوند نه اینکه فقط دنبال فروش باشند.

اقتصاددان

۲۰۱ میلیون نفر در جهان بیکارند

سازمان جهانی کار در تازه‌ترین گزارش خود با تأکید بر اینکه تعداد افراد بیکار در سطح جهان به ۲۰۱ میلیون نفر رسیده است، اعلام کرد: «نرخ بیکاری کشورها هنوز به میزان پیش از بحران مالی جهانی بازنگشته است.» این سازمان همچنین تمداد جوانان بیکار در کشورهای مختلف جهان را ۷۴ میلیون نفر اعلام کرد. مسئله کیفیت شغل نیز مطرح است که این موضوع باعث شده بیش از نیمی از کل نیروی کار جهان در اقتصاد غیر رسمی فعالیت داشته باشند. از سویی هم اکنون ۷۸۰ میلیون زن و مرد فقیر در بازار کار هستند که کمتر از ۲ دلار در روز درآمد دارند.

۰۲ | کتبی نو

ارز به کمک اقتصاد می‌آید

نگاهی به مهم‌ترین اهداف دولت از تکنونرخی کردن ارز و نتایج آن

کاهش درآمد نفتی و از آن سو ادامه شرایط نیمه تحریمی کشور باعث شده تا دولت درآمد ارزی مورد انتظار خود را به‌دست نیاورد

«منصور اولی»

mansouroola@gmail.com

انتشار خبرهایی درباره تدوین لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ با دلار ۳۱۰۰ تومانی باعث بروز تحلیل‌هایی زود هنگام درباره قانون بودجه سال آینده شده است. اگر چه در دولت گذشته برای دو سال متوالی بودجه در موعد مقرر تدوین نشد و کشور سال جدید را بدون بودجه آغاز کرد، اما این رویه در دولت فعلی نه تنها متوقف شده که کاملاً به مدار قانونی خود بازگشته است. بدین معنا که دولت موظف است تا نیمه آذر ماه هر سال لایحه بودجه را آماده سازد و رئیس‌جمهور آن را به مجلس تقدیم کند. جلی دو سال گذشته همین اتفاق رخ داده و کشور از لحاظ دارا بودن قانون بودجه به استاندارد لازم رسیده است. هدف از رعایت زمانبندی برای تدوین لایحه بودجه این است که امکان بحث‌های کارشناسی درباره مهم‌ترین سند مالی سالیانه کشور وجود داشته باشد. اوایل شهریور ماه بود که دستور تهیه پیش‌نویس لایحه بودجه صادر و استانداری‌های سراسر کشور هم کار تدوین بودجه سالیانه استان‌های خود را آغاز کردند. هم‌زمان در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نیز کارهای تحقیقاتی و کارشناسی برای تعیین ارقام اصلی بودجه آغاز شد. قیمت نفت، سهم نفت در تأمین بودجه، سهم مالیات و سایر درآمدها در تدوین بودجه و نیز قیمت دلار در بودجه از جمله ارقام و اعداد مهمی هستند که هر ساله در بودجه تعیین می‌شوند. کاهش درآمد نفتی و از آن سو ادامه شرایط

نیمه تحریمی کشور باعث شده دولت از نظر اقتصادی در شرایط عادی نباشد. طبق گفته محمدباقر نوبخت، سخنگوی دولت و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، دولت مجبور است کشور را با درآمد نفتی سالیانه ۲۰ میلیارد دلار اداره کند. این رقم حدود یک‌پنجم درآمدی است که نصیب دولت قبلی می‌شد. تحریم نفتی و سقوط شدید قیمت جهانی نفت دو عامل اصلی کاهش ۸۰ درصدی درآمد نفتی ایران است. همین وضعیت باعث شده اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس‌جمهور، از خشکسالی مالی در کشور سخن بگوید و بیژن زنگنه و علی طیب‌نیا، وزرای نفت و اقتصاد از مصیبت دولت در تأمین پول لازم برای برخی امور مانند یارانه نقدی سخن به میان آورند. کاهش درآمد نفتی بیشترین اثر خود را در بخش بودجه ارزی دولت و کشور نشان می‌دهد، چراکه دولت مانند سال‌های گذشته برای تأمین نیازهای داخلی کشور از ارز لازم برخوردار نیست و به همین دلیل هم به راه‌های دیگری رو آورده است. حرکت در جهت یکسان‌سازی نرخ ارز و نزدیک کردن نرخ دلار رسمی به دلار آزاد از جمله راهکارهایی است که دولت در پیش گرفته است. در همین راستا بود که هفته گذشته

پیش‌بینی

داشت.

ایرنا، خبرگزاری رسمی دولت گزارش داد که نرخ دلار رسمی در بودجه سال آینده با قیمت ۳۱۰۰ تومان پیش‌بینی خواهد شد. دلار در بودجه سال جاری با قیمت ۲۸۵۰ تومان تصویب شده است. به این ترتیب دولت تمایل دارد قیمت دلار رسمی را در بودجه سال آینده به میزان ۲۵۰ تومان افزایش دهد. اواخر هفته گذشته بود که علی طیب‌نیا، وزیر اقتصاد، در جلسه شورای دولت و بخش خصوصی اعلام کرد که دولت تلاش دارد ارز را در سال ۹۵ تک‌نرخی کند. طیب‌نیا اگر چه به بودجه سال ۹۵ اشاره مستقیمی نکرد اما با این خبری که اعلام کرد نشان داد در دولت عزم لازم برای تک‌نرخی شدن ارز ایجاد شده است.

فواید ارز تک‌نرخی

گفت‌وگوی آتینو با کارشناسان و نمایندگان مجلس نشان می‌دهد که ارز تک‌نرخی به شرط رعایت لوازم آن مورد توجه است. چراکه ارز دوزخی علاوه بر ایجاد رانت بزرگ برای کسانی که به دلارهای دولتی دسترسی دارند، باعث تخصیص یارانه به کالاهای خارجی هم می‌شود. ایرج ندیمی، نماینده مجلس، به

خبرگزاری رسمی دولت گزارش داد که دلار رسمی در بودجه سال آینده با قیمت ۳۱۰۰ تومان تدوین خواهد

شد. دلار در بودجه سال جاری با قیمت ۲۸۵۰ تومان تصویب شده است. به این ترتیب دولت تمایل دارد قیمت دلار رسمی را در بودجه سال آینده به میزان ۲۵۰ تومان افزایش دهد که این تصمیم آثاری را به دنبال خواهد

صادرات تغییر می‌دهد. این منطق از نظر من هم درست است. ما با دلار ارزان عملاً به کالاهای وارداتی یارانه پرداخت می‌کنیم. در صورت برداشته شدن موانع تولید افزایش قیمت دلار منجر به افزایش بیشتر صادرات می‌شود.

■ **با این حساب شما موافق این نرخ هستید؟**

باید دید چه انتخاب‌هایی داریم. البته به نظر من افزایش نرخ ارز در کنار پیامد مثبتی که ذکر شد مخاطراتی هم برای اقتصاد کشور به همراه دارد. توجه داشته باشید که ممکن است با افزایش نرخ دلار واردات کاهش پیدا کند اما باید این را هم در نظر گرفت که این واردات صفر نخواهد شد. در نتیجه ممکن است در کنار کاهش واردات با افزایش قیمت کالاهای وارداتی هم مواجه شویم. بنابراین مسئله بسیار ظریف

■ **پس به نظر شما دولت در تعیین نرخ دلار در بودجه باید این ملاحظات را هم رعایت کند؟**

باید توجه داشت که آنچه دولت در بودجه اعلام می‌کند نرخ محاسباتی است. البته نکته مهم این است که دولت درآمدهای نفتی و ارزی را در بودجه بر مبنای همین نرخ محاسباتی دلار

یکشنبه ● مهر ۱۳۹۴ ● شماره بیست و سه

A T I V E H N O

آتیه‌نو می‌گوید: «در مجلس اجماع مورد نیاز برای حرکت دادن اقتصاد به سمت ارز تک‌نرخی وجود دارد، چراکه فاصله ارز دولتی و آزاد به میزان بیش از ۵ درصد در دل خود رانت‌های بزرگی دارد که در سال‌های گذشته موجب بروز مفاسد زیادی شد و از سوی دیگر هم باعث واردات ارزان به کشور می‌شود که معنایی جز تعطیلی تولید داخل و بیکاری جوانان ایرانی ندارد.» احمد حاتمی یزدی، کارشناس مسائل بانکی و مدیرعامل اسبق بانک صادرات، هم به آتینو می‌گوید: «دلیلی ندارد ذخایر ارزی خود را ارزان بفروشیم. در حال حاضر بسیاری از کشورها ارزش پول ملی خود را مصنوعی پایین می‌آورند تا صادراتشان بر وارداتشان بچربد.» او چین را مثال می‌زند و می‌گوید: «جنگ ارزی که میان چین با آمریکا و اروپا رخ داده به این علت است که چین ارزش یوان، پول ملی، خود را برابر سایر ارزها از جمله دلار و یورو پایین آورده است. کاهش ارزش یوان باعث ارزانی صادرات چینی و گرانی واردات کالاهای اروپایی و آمریکایی می‌شود و این موضوعی نیست که مورد تأیید اروپا و آمریکا باشد. به همین دلیل غربی‌ها واکنش تندی نشان می‌دهند و از چین می‌خواهند ارزش یوان را به‌صورت مصنوعی پایین نگه ندارد.» حاتمی یزدی سپس به اوضاع اقتصاد ایران اشاره می‌کند و می‌گوید: «البته در ایران نیازی به کاهش مصنوعی ارزش پول ملی نیست و صد البته نیازی به بالا نگه داشتن ارزش مصنوعی پول ملی هم نداریم، هر چند دولت‌ها در ایران معمولاً عکس چینی‌ها عمل می‌کنند و ارزش ریال را برابر ارزهای خارجی مصنوعی بالا نگه می‌دارند.» وی می‌گوید: «ارزش پول ملی را باید در حدی نگه داریم که موجب صادرات ارزان به کشور نشود و از آن طرف هم به تولیدکننده و صادرکننده ایرانی فشار نیاید.» حاتمی یزدی می‌گوید: «راهی که دولت روحانی و بانک مرکزی در پیش گرفته‌اند سیاست درستی است که می‌تواند موجب حفظ هم‌زمان ارزش پول ملی، زمینه‌سازی برای تقویت صادرات و از بین بردن رانت‌های موجود شود.»

■ فعالان اقتصادی چه می‌گویند؟

نظری به دیدگاه‌های فعالان اقتصادی نشان می‌دهد که آن‌ها هم از وضع موجود رضایت چندانی ندارند و خواستار اقدامات دولت برای تحریک بازار هستند. محسن جلال‌پور، رئیس اتاق بازرگانی ایران، هفته گذشته در نشست این اتاق از وضعیت فعلی فضای تولید انتقاد کرد و از دولت خواست راهکارهایی برای خارج کردن اقتصاد از رکود فراهم کند.

خواسته‌ای که رئیس پارلمان بخش خصوصی مطرح کرد پیشاپیش مورد توجه دولتمردان قرار گرفته است. کاهش سهم درآمدهای نفتی در تأمین بودجه، حرکت به سمت یکسان‌سازی نرخ ارز، کاهش بار مالی یارانه نقدی از طریق شناسایی و حذف یارانه پردرآمدها و در عوض تقویت کمک به تولید و راهکارهایی از این دست از جمله اقدامات دولت برای خارج کردن اقتصاد از رکود به شمار می‌آید. علی طیب‌نیا، وزیر اقتصاد، هفته گذشته اعلام کرد که دولت همچنان خود را مقید به کنترل نرخ تورم در سطح کنونی می‌داند، اما اولویت اصلی آن در نیمه دوم سال جدید اتخاذ تدابیری در جهت تسریع فرآیند خروج کامل اقتصاد کشور از رکود است. وی افزود: «در حال حاضر به دلیل شرایط تحریم و انتظار بازار برای رفع آن در شرایط خاصی قرار داریم، اما در آینده نزدیک و پس از رفع تحریم‌ها، دولت قطعاً سیاست ارز تک‌نرخی را اجرا خواهد کرد.» سخنان طیب‌نیا نشان از برنامه‌هایی جدید برای رونق بخشی اقتصاد کشور دارد که واقعی‌سازی نرخ ارز هم از اجزای آن به شمار می‌آید.

محاسبه خواهد کرد. بنابراین تا جایی که ممکن است این محاسبه باید به واقعیت‌ها نزدیک باشد. دلیل حساسیت نمایندگان و کارشناسان در این چند روز در این مورد همین مسئله است. ارزش پول ملی ما در سال‌های گذشته با شیب بالایی تضعیف شده است. به همین دلیل در حال حاضر در مورد تشدید این مسئله با افزایش نرخ دلار در بودجه سال آینده نگرانی به وجود آمده است. از سوی دیگر، با توجه به کاهش قیمت نفت، به نظر نمی‌رسد افزایش قیمت دلار ندارد چراکه با توجه به کاهش قیمت نفت و کسری بودجه چاره‌ای جز افزایش قیمت نیست. در چنین شرایطی به نظر من دلار ۳ هزار تومانی در بودجه منطقی‌تر است. البته این‌ها نیاز به کار کارشناسی دارد. باید ببینیم چه می‌شود.